

Bildande av naturreservatet Acktjärnsåsarna i Surahammars kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Acktjärnsåsarna.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 3).

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd, eller på annat sätt skada eller flytta levande eller döda träd och buskar,
2. bedriva verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (t.ex. att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, borra, dämna, nydika, rensa dike, utfylla, tippa, anordna upplag, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
3. uppföra byggnad eller annan anläggning (t.ex. vindkraftverk, mast, hamn, brygga, bro, spång, mark- eller luftledning, stängsel eller annan hägnad),

4. anlägga väg, stig, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon, släp, båtar eller andra farkoster,
5. framföra och ställa upp motordrivet fordon och släp annat än på befintlig väg eller parkeringsplats,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
7. utfodra vilt,
8. plantera in eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

9. sätta upp tavla, skylt, affisch eller permanent markera spår.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser i terrängen,
2. iordningställande och underhåll av anläggningar för besökare som syftar till att tillgängliggöra och underlätta allmänhetens tillträde till området, såsom parkeringsplatser, leder, spänger, rastplatser, informationstavlor och brygga,
3. skötselåtgärder såsom fällning, ringbarkning, randbarkning av enstaka träd, röjning, markstörning, naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder, i syfte att gynna talldominerade skogsmiljöer och skyddsvärda arter,
4. bekämpning av invasiva eller främmande arter,
5. åtgärder för att återskapa en naturlig hydrologi, såsom igenläggning av diken,
6. återställning av rätade eller rensade vattenmiljöer och dess kantzoner genom t.ex. återmeandring och återläggande av stenar och block,
7. dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna, naturvårdande åtgärder samt åtgärder för friluftslivet.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fasta naturföremål såsom berghällar och stenblock,
2. bryta kvistar, fälla eller skada levande eller döda träd och buskar,
3. plocka, gräva upp eller skada svampar, lavar, mossor, örter eller andra växter, med undantag för plockning av enstaka exemplar. Bär och matsvamp får plockas för husbehov,
4. insamla insekter eller andra ryggradslösa djur, med undantag för håvning eller plockning av enstaka individer för artbestämning, som får avlivas och tas med ut ur naturreservatet,
5. framföra och ställa upp motordrivet fordon och släp annat än på befintlig väg eller parkeringsplats.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

6. sätta upp tavla, skylt, affisch eller permanent markera spår,
7. utföra vetenskapliga undersökningar eller bedriva miljöövervakning som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön,
8. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande där deltagarantalet överstiger 50 personer under perioden 1 mars till 1 juni.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

1. förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som har stöd av B-föreskrifterna,
2. att bedriva jakt inom ramen för jaktlagstiftningen, jaga med lös hund, samt framföra motordrivet mindre fordon i terrängen för uttransport av fälld björn, älg, hjort eller vildsvin, förutsatt att detta kan ske utan markskador,
3. jakträttsinnehavare att sätta upp snitslar fram till och markera jaktpass. Jaktpass och markeringar som inte längre används ska tas bort,
4. jakträttsinnehavare att underhålla befintliga jakttorn samt kvista eller röja sly upp till 8 cm i diameter i marknivå för underhåll av befintliga sikt- eller skjutgator vid jaktpass,
5. jakträttsinnehavare att uppföra jakttorn på ny plats eller kvista eller röja sly för nya sikt- eller skjutgator vid jaktpass efter samråd med naturreservatsförvaltare,
6. nödvändiga åtgärder vid underhåll av befintlig väg inkl. vägområde, för sträckning, se bilaga 2,

7. att förvaltaren, kommunen eller den som arbetar på uppdrag av någon av dessa utför skötsel och underhåll av vandringsleden Bruksleden, för sträckning, se bilaga 2. Skötseln får inte påverka andra markområden än de av stigen redan ianspråktaga ytorna. För större justering av stigens dragning krävs Länsstyrelsens tillstånd,
8. markering och underhåll av kyrkstig, se bilaga 2. Skötseln får inte påverka andra markområden än de av stigen redan ianspråktaga ytorna. För större justering av stigens dragning krävs Länsstyrelsens tillstånd,
9. fiske enligt fiskelagstiftningen,
10. sätta upp artificiella boplatser för fåglar, t.ex. holkar eller boplatzformar efter samråd med naturreservatsförvaltaren,
11. att markägaren, eller den markägaren uppdrar åt, bekämpar invasiva eller främmande arter efter samråd med naturreservatsförvaltaren,
12. att utföra åtgärder som erhållit tillstånd från Länsstyrelsen i enlighet med A- eller C- föreskrifterna.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och tillgodose behov av områden för friluftslivet,
- skydda och bevara en större sammanhängande skogsmyrmosaik med värdefulla naturtyper såsom, äldre tallskog, hållmarkstallskog, barrblandskog och opåverkade våtmarker, samt dess ekosystem och biologiska mångfald,
- bevara biologisk mångfald som är knuten till opåverkade barrskogsmiljöer och våtmarker med strukturer som gamla barrträd, död ved, öppna myrtytor och ostörd hydrologi,
- bevara ett vackert och spännande naturområde som utgör ett attraktivt utflyktsmål.

Syftet ska nås genom att:

- inte tillåta skogsbruk eller andra exploaterande verksamheter,
- naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder genomförs i delar av området,
- åtgärder som gynnar naturvärden knutna till tall genomförs vid behov,
- delar av området lämnas till fri utveckling,

- skötselåtgärder för att återställa våtmarkernas och vattenmiljöernas naturliga hydrologi och vegetation genomförs,
- åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens tillträde och möjlighet att se, uppleva och röra sig i området.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Acktjärnsåsarna
NVR-id	2064642
Kommun	Surahammar
Lägesbeskrivning	ca 6 km nordväst om Ramnäs tätort.
Mittkoordinater	6629759, 562195 (Sweref 99 TM)
Fastigheter	del av Surahammar Ramnäs kyrkby 1:24
Ägandeförhållanden	Bolag
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	ca 469 hektar, varav produktiv skogsmark ca 243 hektar

Beskrivning av området

Naturreservatet Acktjärnsåsarna är ett större skogsmyrkomplex beläget nordväst om Ramnäs tätort. Området växlar mellan magra tallskogar, trädklädda och öppna våtmarker i ett relativt flackt landskapsavsnitt. Skogsmiljöerna utgörs huvudsakligen av gammal lågproduktiv hällmarkstallskog med en hedartad vegetation av risväxter och renlavar. Markerna har ett påtagligt inslag av flacka berghällar och våtmarker i varierande storlek. I de mellersta och södra delarna, samt i svackor, är skogarna näringsrikare med en högre inblandning av gran och även enstaka lövträd i form av björk.

Våtmarkerna utgörs av både öppna mossar och kärr samt trädklädda delar dominerade av tall. Utöver de större våtmarkspartierna finns det även ett betydande antal mindre våtmarker som på flera håll uppträder mosaikartat i hällmarksterrängen. I de mellersta delarna ligger även de två tjärnarna Lilla Acktjärnen och Mellan Acktjärnen.

Området har en stor artrikedom och utgör en värdefull livsmiljö för ett stort antal arter som är beroende av större opåverkade skogsområden med gammal tallskog. Inom området förekommer flera ovanliga och skyddsvärda arter inom flera olika artgrupper. Som exempel kan svamparna goliatmusseron, lakritsmusseron och orange taggsvamp, samt insekterna smal skuggbagge och tallstumpbagge nämnas. Bland landskapsberoende arter kan särskilt

tjädern nämnas som förekommer talrikt i området med flera spelplatser.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Acktjärnsåsarna utgörs av en mosaik av äldre barrskogar och opåverkade våtmarker med höga naturvärden. Områdets höga naturvärden är knutna till de äldre skogsbestånden, ostörda miljöförhållandena och naturliga successionerna. Skogsmiljöerna utgörs nästan uteslutande av äldre till gammal barrskog med svag eller helt utan påverkan från modernt skogsbruk. Detta har lett till att skogarna har behållit och kunnat utveckla miljöer och strukturer som återfinns i naturskogar såsom olikåldrighet, flerskiktning, gamla träd och död ved. Tillförseln av död ved går generellt långsamt i lågproduktiva tallskogar men ändå förekommer både stående döda träd, i form av torrakor, samt liggande döda träd spritt i området. Områden av liknande storlek och med motsvarande miljöer och kvalitéer förekommer i dag mycket sparsamt utanför formellt eller frivilligt skydd och de områden som finns kvar bör bevaras långsiktigt.

Områdets våtmarker utgörs av en blandning av trädklädda sumpskogar med gammal tallskog samt öppna mossar och kärr. Våtmarkerna är klassade med högt naturvärde i våtmarksinventeringen som genomfördes på 1990-talet. Även sumpskogarna är klassade med höga eller vissa naturvärden enligt Skogsstyrelsens sumpskogsinventeringen som genomfördes på 1990-talet och är i stort opåverkade av mänsklig aktivitet såsom dikning eller skogsbruk. Blandningen av olika naturtyper såsom gammal barrskog, öppet vatten, skogsklädda och öppna våtmarker ger en landskapstyp med stor rikedom på kantzoner, hög grad av mångformighet och god potential för artrikedom.

Ett flertal inventeringar av olika artgrupper har visat att området utgör en betydelsefull miljö för ett flertal ovanliga och rödlistade arter. I skogarna finns en rik förekomst av krävande marksvampar (mykorrhizasvampar) knutna till tall, såsom goliatmusseron, lakritsmusseron och blå taggsvamp. Dessa svampar är mycket långlivade och beroende av den kontinuitet av träd som finns i området. Hela 21 rödlistade arter av svampar har påträffats varav 13 från kategorin mykorrhizasvampar. Flera av dem är mycket sällsynta i länet och har bara ett fåtal kända förekomster. Några av dessa arter

är väl representerade inom Acktjärnsåsarna med en relativt jämn fördelning över området.

Även insektsfaunan är intressant och riktade artinventeringar har visat att området utgör ett av de mest värdefulla skogsområdena i Västmanlands län för vedlevande insekter knutna till tallskog. Totalt har elva rödlistade arter och fyra arter som omfattats av åtgärdsprogram (tre arter kopplade till nydöd tall och en till äldre tallved) noterats i området. Därutöver finns noteringar på minst fem arter som tidigare varit på rödlistan, och sex vedinsekter som är signalarter. En av de mest exklusiva arterna som noterats är smal skuggbagge, en art som för bara några år sedan enbart var funnen på Gotska Sandön, och som lever i döende tallar, i av skogsbruk opåverkade miljöer.

Bland Acktjärnsåsarnas fågelliv bör särskilt tjädern framhållas, som har en anmärkningsvärt hög täthet i området med flera spelplatser. Tjädern kräver större områden med äldre barrskog och området utgör en för den och ett flertal andra landskapskrävande arter en betydelsefull livsmiljö. I övrigt har en hel rad andra krävande skogs- och våtmarksarter uppvisat starkare häckningskriterium, exempelvis: tretåig hackspett, fiskgjuse, slaguggla, pärluggla, sparvuggla, järpe, orre, duvhök, grönbena, trädlärika och större korsnäbb.

Området har även höga friluftslivsvärden och används bland annat för vandring, bär- och svampplockning, orientering och naturstudier. I de mellersta delarna av området, mellan Långkärren och Stora Acktjärnen, passerar vandringsleden Bruksleden. Friluftslivsvärdena är i stor utsträckning kopplade till känslan av orördhet och vildmark och är beroende av den äldre skogen och frånvaron av ett mer omfattande skogsbruk och andra typer av exploaterande verksamheter som tar skog eller annan mark i anspråk.

Området ligger inom en skoglig värdetrakt för barrskog, benämnd Centrala Västmanlands barrskogstrakt, i den handlingsplan för grön infrastruktur som tagits fram för Västmanland län under år 2019. Bildandet av naturreservatet inom värdetrakten tillsammans med närheten till andra naturreservat stärker bevarandevärdet och den ekologiska funktionaliteten.

De ovan beskrivna bevarandevärdena skulle påverkas negativt och endast ha begränsad möjlighet att finnas kvar om

skogsbruksåtgärder eller annan exploaterande verksamhet bedrevs i området.

Länsstyrelsens bedömning

Motiv till naturreservat

Acktjärnsåsarna är en mycket värdefull naturmiljö med stor betydelse för den biologiska mångfalden. Miljöerna har egenskaper och strukturer som utvecklats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid. För att områdets värden ska bestå behöver området därför långsiktigt skyddas från skogsbruk, exploatering, eller annan påverkan som innebär att områdets naturvärden skulle skadas. Utifrån ovanstående och i dialog med fastighetsägaren har naturreservat bedömts vara den lämpligaste skyddsformen.

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att det här berörda området långsiktigt bevaras och skyddas, med dess arter och livsmiljöer. Allmänintresset stärks av att området utgör ett viktigt friluftslivsområde.

För att dessa intressen ska kunna säkerställas måste inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden införas. Rätt att uppföra vissa typer av anläggningar och vidta vissa skötselåtgärder krävs också för att såväl natur- som friluftslivsvärden ska kunna säkras långsiktigt. Länsstyrelsen kan endast åstadkomma detta genom en reservatsbildning.

Agenda 2030, miljökvalitetsmål och ekosystemtjänster

Bildandet av naturreservatet är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, Agenda 2030, samt är en del av uppfyllandet av de av riksdagen antagna miljökvalitetsmålen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Bildandet av naturreservat inverkar på flera ekosystemtjänster. Beslutet har störst positiv effekt på de stödjande ekosystemtjänster

som är kopplade till artbevarande och biologisk mångfald och störst negativ effekt på försörjande ekosystemtjänster som är kopplade till skogsbruk.

Intresseprövning

Att bevara det här berörda området, med ingående arter och miljöer, utgör ett angeläget allmänt intresse som motiverar en inskränkning i den enskildes förfoganderätt. Länsstyrelsen har, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

De föreskrifter som omfattas av kravet på konsekvensutredning har bedömts få så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att Länsstyrelsen, i enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredningar vid regelgivning, bedömt att det saknats skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområdet, och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Området berörs inte av någon koncession eller undersökningstillstånd för gruvnäringen enligt den information Länsstyrelsen inhämtat från Bergsstaten.

Länsstyrelsen har, i enlighet med 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken, beaktat strandskyddsbestämmelserna vid planeringen av åtgärder för reservatets vård och skötsel samt anordningar för friluftslivet.

Redogörelse för ärendet

Ärendets gång

Naturvärdena kring Acktjärnsåsarna uppmärksammades av den ideella naturvården i början av 2000-talet, framför allt i form av de mykologiska värdena. År 2009 genomförde både Länsstyrelsen och

ideella naturvårdare en större översiktlig naturvärdesinventering av området och ett förslag på avgränsning av sammanhängande skogar med höga naturvärden togs fram. Under början av 2010-talet uppmärksammade även Hallstahammars orienteringsklubb Länsstyrelsen om områdets betydelse för orienteringen och det rörliga friluftslivet.

I samband med planerade avverkningar i området under början av 2010-talet inledde Länsstyrelsen dialog med dåvarande fastighetsägare Stora Enso (Bergvik) om att långsiktigt skydda områdets naturvärden genom naturreservat. Processen gick därefter ganska långsamt i väntan på medel för att kunna ersätta fastighetsägaren. Under 2021 bytte området fastighetsägare och kontakt togs med den nya fastighetsägaren som fortsatt var intresserad av att bevara områdets naturvärden genom naturreservat. Under 2022 värderades området och under 2024 kunde en överenskommelse om intrångsersättning slutas mellan parterna.

Samråd

Samråd har enligt 25, 25 a resp. 25 b § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Surahammars kommun, Skogsstyrelsen, resp. Sveriges geologiska undersökning, samt enligt 26 § nämnda förordning med Naturvårdsverket.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har, i enlighet med 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Acktjärnsåsarna. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till ett flertal berörda myndigheter och organisationer och privatpersoner.

Remissyttranden samt Länsstyrelsens avvägning med avseende på remissyttranden

Yttranden har inkommit från Surahammars kommun, Ramnäs fiskevårdsområdesförening, Skogsstyrelsen, Västmanlands orienteringsförbund, Naturskyddsföreningen Surahammar, Ramnäs-Virsbo Naturklubb, Birdlife Västmanland samt privatpersonerna Bertil Svensson och Ralf Lundmark. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har meddelat att de avstår från att yttra sig.

Flertalet av de yttrande har uttryckt att de ser positivt på att området får ett långsiktigt skydd i form av naturreservat. Både Surahammars kommun och Ramnäs fiskevårdsområdesförening har meddelat att de inte har något att erinra mot förslaget. Sveriges geologiska undersökning har meddelat att de avstår från att yttra sig.

Naturskyddsföreningen Surahammar, Ramnäs-Virsbo Naturklubb, Birdlife Västmanland och Bertil Svensson har alla föreslagit att jakt på fågelarten tjäder, men även orre och järpe, bör förbjudas i området. Förslaget grundar sig i att området hyser en ovanligt hög täthet av tjäder, med flera spelplatser. Generellt har tjädern minskat i södra Sverige och förekommer med låga tätheter i länet vilket innebär att områden med högkvalitativ livsmiljö är extra viktiga för artens överlevnad. Med hänsyn till tjäderns dokumenterade känslighet för störning och artens sårbara status i landskapet bör försiktighetsprincipen tillämpas något som skulle motivera ett förbud mot jakt.

Länsstyrelsen har efter inkomna yttranden undersökt frågan närmare och delar bedömningen att det skulle vara relevant att det i beslutet införs en föreskrift som förbjuder jakt på tjäder, orre och järpe inom området. Förslaget har lyfts med markägaren, Gysinge skog, som dock inte delar bedömningen av jaktens påverkan på tjäder, orre eller järpe och därmed inte ser något behov av att införa en föreskrift som förbjuder jakt på ovan nämnda arter. I och med markägarens inställning kommer Länsstyrelsen inte lägga till någon föreskrift som förbjuder jakt och yttrandena föranleder därför ingen ändring av beslutet.

Naturskyddsföreningen Surahammar, Ramnäs-Virsbo Naturklubb, Birdlife Västmanland har även meddelat att de anser att förslaget i skötselplanen om att kunna anlägga ytterligare en parkeringsyta vid vändplanen för Rulltorpsvägen inte är nödvändigt samt skulle innebära onödig störning på fågellivet. Länsstyrelsen har tagit till sig av synpunkterna och tagit bort förslaget på parkeringsyta samt vandringsled från parkeringsytan upp till Bruksleden.

Naturskyddsföreningen i Surahammar har även meddelat att de vill att eventuella negativa konsekvenser av naturbränningar direkt på aktiva tjäderspelsplatser och omgivande tjäderrevir ska beaktas samt förordar att kontakt tas med lokala naturföreningar inför naturbränningar för inhämtande av lokal kunskap och kännedom om områdets naturvärden. Länsstyrelsen anser att synpunkten till viss

del redan är beaktad i skötselplan under den del som beskriver naturvårdsbränning där det bland annat framgår att naturvårdsbränningar inte ska genomföras inom aktiva spelplatser för tjäder. Länsstyrelsen har dock efter inkommen synpunkt även förtydligat i skötselplanen under stycket om skötselområde tallskog.

Bertil Svensson har framfört synpunkter på att naturreservatet skulle omfatta ytterligare mark, dels längst i norr, samt dels kring Stora Acktjärnen. Länsstyrelsen gör dock bedömningen att det i detta skede inte är möjligt att göra den typen av ändringar då gränserna i stort varit bestämda i mer än tio års tid efter diskussioner med både markägare, den ideella naturvården och orienteringsförbundet. Synpunkten föranleder därför ingen vidare åtgärd från Länsstyrelsens sida.

Utöver justeringar som gjorts utifrån inkomna remissyttranden har Länsstyrelsen tagit bort stycket om granbarkborre eller annan allvarlig skadegörare som fanns med i skötselplanen då det saknades stöd i föreskrifterna för åtgärderna. Därutöver har det även gjorts några mindre justeringar av redaktionell karaktär.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken, under vissa förutsättningar, meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett naturreservat. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.

Annan lagstiftning

Inom naturreservatet gäller även annan lagstiftning, till exempel bestämmelser om, terrängkörning, artskydd, strandskydd, vattenverksamhet och fornlämningar. Den som vill genomföra en åtgärd inom området kan behöva tillstånd eller dispens med anledning av dessa bestämmelser. Kontakt bör tas med Länsstyrelsen innan en åtgärd genomförs.

Kungörelse

Beslutet kungörs i ortstidning Westmanlands Läns Tidning (VLT) samt i Västmanlands läns författningssamling i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Beslutet i sin helhet finns tillgängligt hos Länsstyrelsen, Västra

Ringvägen 1, Västerås och på Länsstyrelsens hemsida,
www.lansstyrelsen.se.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Johan Sterte med naturvårdshandläggare Jacob Rudhe som föredragande. I den slutliga handläggningen har även vikarierande länsråd Stefan Renlund, enhetschef Mårten Berglind och biträdande chefsjurist Gulli Altun medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Föreskriftskarta
3. Skötselplan med kartbilagor
4. Överklagandehänvisning

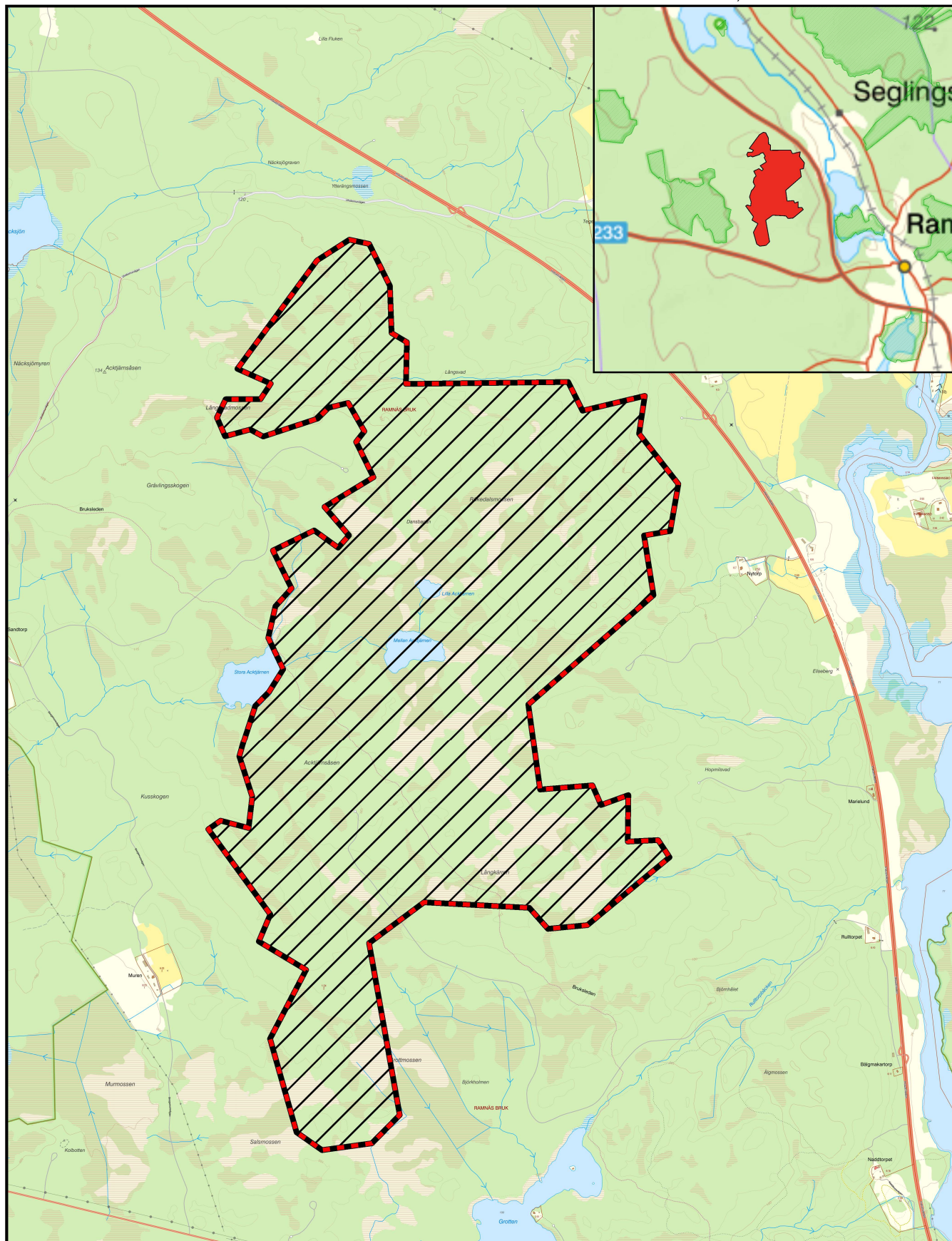

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Beslutskarta

Bilaga 1

Tillhörande Länsstyrelsens beslut
om bildande av naturreservatet
Acktjärnsåsarna, Surahammars kommun.
Ärendebeteckning:
511-4632-2022, 2025-06-30.

Naturreservat Acktjärnsåsarna

Skala 1:25 000

0 250 500 Meters

© Länsstyrelsen Västmanlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

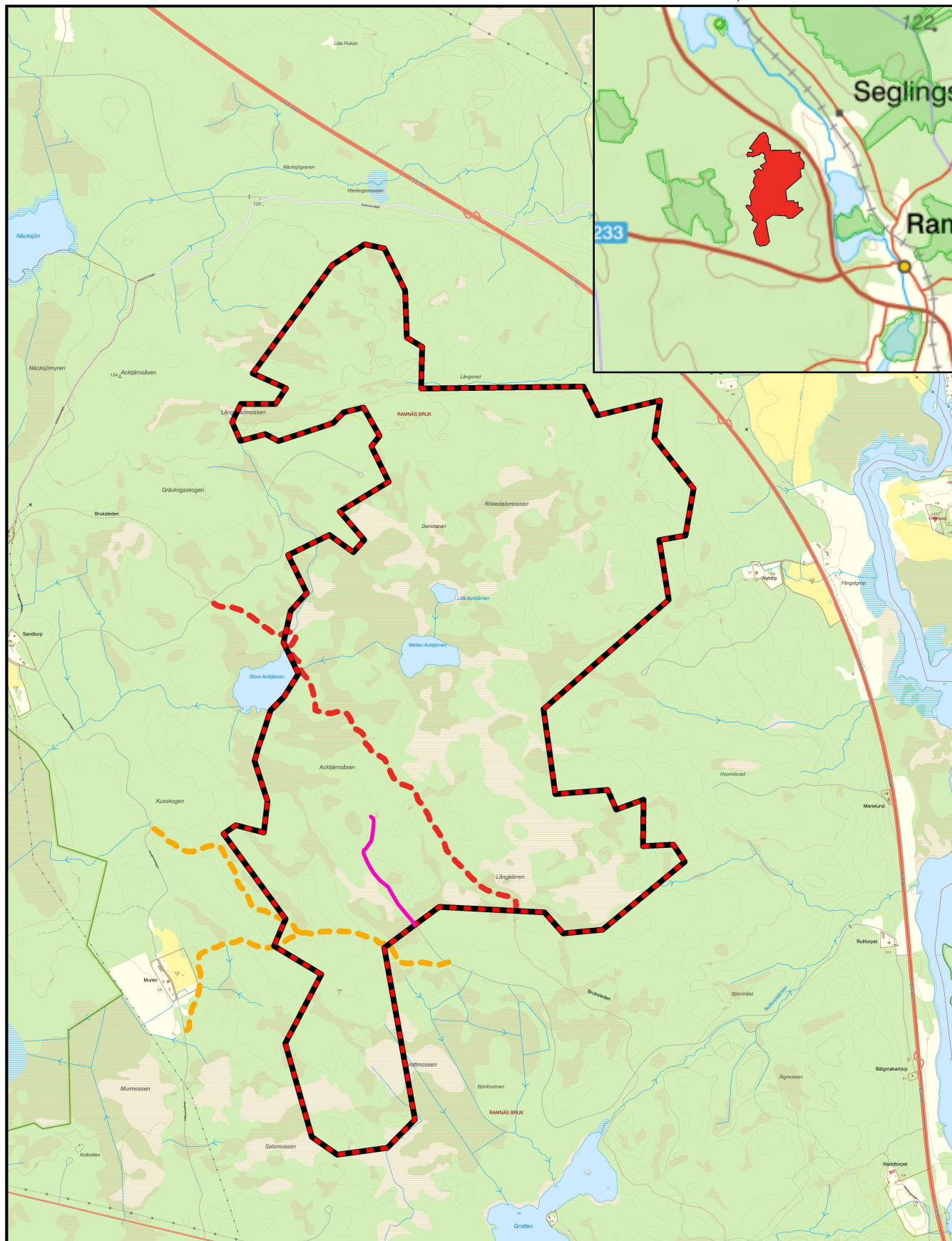

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Föreskriftskarta

Bilaga 2

Tillhörande Länsstyrelsens beslut
om bildande av naturreservatet
Acktjärnsåsarna, Surahammars kommun.
Ärendebeteckning:
511-4632-2022, 2025-06-30.

- Naturreservat Acktjärnsåsarna
- Vandringsled - Bruksleden som får underhållas, se undantag 7 i beslut
- Kyrkstigar som får underhållas, se undantag 8 i beslut
- Bilväg som får underhållas, se undantag 6 i beslut

Skala 1:25 000

0 250 500 Meters

© Länsstyrelsen Västmanlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Skötselplan för naturreservatet Acktjärnsåsarna i Surahammars kommun

Innehåll

BESKRIVNINGSDDEL	3
Syftet med naturreservatet.....	3
Uppgifter om naturreservatet	3
Beskrivning av området	4
Topografi, geologi och hydrologi.....	5
Mark- och vattenanvändning.....	6
Biologiska bevarandevärden	7
Kulturarhistoriska bevarandevärden	15
Intressen för friluftsliv.....	16
PLANDEL.....	17
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	17
Övergripande bevarandemål.....	17
Skötselområde 1: Myrmarker, ca 175 ha.....	17
Skötselområde 2: Tallskog (brandpräglad skog), ca 236 ha	19
Skötselområde 3: Barrblandskog, ca 47 ha.....	25
Skötselområde 4: Diken, ca 2 ha	26
Skötselområde 5: Acktjärnarna, ca 5 ha	28
Friluftsliv	28
Invasiva främmande arter.....	29
Vägar	30
Uppföljning och tillsyn.....	30
Uppföljning av skötselåtgärder	30
Uppföljning av bevarandemål	30
Tillsyn	30
Kostnader och finansiering.....	30
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	30
Referenser	31
Övriga källor.....	32
Bilagor.....	33

BESKRIVNINGSDDEL

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och tillgodose behov av områden för friluftslivet,
- skydda och bevara en större sammanhängande skogs-myrmosaik med värdefulla naturtyper såsom, äldre tallskog, hållmarkstallskog, barrblandskog och opåverkade våtmarker, samt dess ekosystem och biologiska mångfald,
- bevara biologisk mångfald som är knuten till opåverkade barrskogsmiljöer och våtmarker med strukturer som gamla barrträd, död ved, öppna myrtytor och ostörd hydrologi,
- bevara ett vackert och spännande naturområde som utgör ett attraktivt utflyktsmål.

Syftet ska nås genom att:

- inte tillåta skogsbruk eller andra exploaterande verksamheter,
- naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder genomförs i delar av området,
- åtgärder som gynnar naturvärden knutna till tall genomförs vid behov,
- delar av området lämnas till fri utveckling,
- skötselåtgärder för att återställa våtmarkernas och vattenmiljöernas naturliga hydrologi och vegetation genomförs,
- åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens tillträde och möjlighet att se, uppleva och röra sig i området.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Acktjärnsåsarna	
NVR-id	2064642	
Kommun	Surahammar	
Lägesbeskrivning	ca 6 km nordväst om Ramnäs tätort.	
Centrumkoordinater	6629777, 562293 (Sweref 99 TM)	
Fastigheter	del av Surahammar Ramnäs kyrkby 1:24	
Ägandeförhållanden	Bolag	
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län	
Areal	ca 469 ha, varav produktiv skogsmark ca 243 ha	
Markslag	Skogsmark	378 ha
	varav barrskog	378 ha
	varav lövskog	0 ha

	Våtmark	86 ha
	Vatten	4,7 ha
	Övrigt (väg)	1 ha
Naturtyper (NMD)	Tallskog	253 ha
	Granskog	11 ha
	Barrblandskog	26 ha
	Lövblandad barrskog	1 ha
	Tallskog (på våtmark)	71 ha
	Granskog (på våtmark)	2 ha
	Barrblandskog (på våtmark)	5 ha
	Lövblandad barrskog (på våtmark)	1 ha
	Triviallövskog (på våtmark)	1 ha
	Öppen våtmark	82 ha
	Sjö	5 ha
	Övrigt	11 ha

Beskrivning av området

Naturreseptatet Acktjärnsåsarna är ett större skogsmyrkomplex beläget nordväst om Ramnäs tätort. Området växlar mellan magra tallskogar, trädklädda och öppna våtmarker i ett relativt flackt landskapsavsnitt. Skogsmiljöerna utgörs huvudsakligen av gammal lågproduktiv hållmarkstallskog med en hedartad vegetation av risväxter och renlavar. Markerna har ett påtagligt inslag av flacka berghällar och våtmarker i varierande storlek. I de mellersta och södra delarna, samt i svackor, är skogarna näringsrikare med en högre inblandning av gran och även enstaka lövträd i form av björk.

Våtmarkerna utgörs av både öppna mossar och kärr samt trädklädda delar dominerade av tall. Utöver de större våtmarkspartierna finns det även ett betydande antal mindre våtmarker som på flera håll uppträder mosaikartat i hållmarksterrängen. I de mellersta delarna ligger även de två tjärnarna Lilla Acktjärnen och Mellan Acktjärnen.

Området har en stor artrikedom och utgör en värdefull livsmiljö för ett stort antal arter som är beroende av större opåverkade skogsområden med gammal tallskog. Inom området förekommer flera ovanliga och skyddsvärda arter inom flera olika artgrupper. Som exempel kan svamparna goliatmusseron, lakritsmusseron och orange taggsvamp, samt insekterna smal skuggbagge och tallstumpbagge nämnas. Bland landskapsberoende arter kan särskilt tjädern nämnas som förekommer talrikt i området med flera spelplatser.

Topografi, geologi och hydrologi

Större delen av naturreservatet ligger tämligen högt i landskapet med en högsta punkt på ca 130 meter över havet (m ö.h.). Området är överlag flackt och uppbyggt av låga berghällar inbäddade i morän och torvfyllda sprickdalar, men sluttar i den nordöstra kanten ner till 89 m ö.h. Berggrunden består av sura magmatiska bergarter, både grovkornig granit och granodiorit.

Centralt ligger de små sjöarna Mellan Acktjärnen och Lilla Acktjärnen inbäddade i ett flikigt våtmarkssystem inkluderande Rökedalsmossen och Långkärren och längst i söder berörs också Salsmossen och Grottmossen. Den senare är ganska kraftigt dikad men många av diken håller på att växa igen. Annars är våtmarkerna i hög grad opåverkade av utdikning. Majoriteten av våtmarkerna är flacka men i den östra kanten finns några små sluttande kärr inne i tallskogen. Den västra halvan av Rökedalsmossen med de små tjärnarna avvattnas väster ut via Stora Acktjärnen medan området i övrigt avvattnas öster ut ner mot Stora Nadden. De tre Acktjärnarna (Stora, Mellan och Lilla) är näringsfattiga skogssjöar med ett brunfärgat vatten rikt på organiska föreningar (humusämnen). Från Stora Acktjärnen rinner vattnet vidare via en bäck ner till Ulvramen väster om naturreservatet.

Figur 1. Den centralt belägna sjön Mellan Acktjärnen ligger omgärdad av mager tall- och tallsumpskog.

Mark- och vattenanvändning

Historisk markanvändning

Historiskt ingick området i Seglingsbo och Norrbys utmarker. I samband med storskiftet i slutet av 1700-talet beskrivs de norra delarna av reservatsområdet som "öppen skogsmark...bestående av ganska bergaktig.. å vilken finnes ung tall och granskog ringa lövskog och svagt mulbete". Områdena söderut beskrevs som "svagare växtlighet" och "enahanda. Som nämns ovan hade reservatsområdet vid den tiden ett i delar glesare trädskikt, som en följd av de verksamheter som pågick uppe på skogen såsom utmarksbete, kolframställning samt uttag av virke för hus och vedbehov.

Figur 2. Karta över de norra delarna av reservatsområdet i samband med storskifte år 1785. ©Lantmäteriet Historiska kartor. Beteckning 19-ram-32.

Häradskartan (1905 – 1911) visar en vandringsstig mellan Stora Acktjärnen i väster och Seglingsbo strax öster om reservatet och en annan i den östvästliga sprickdalen Långsvad i reservatets norra del. Den ledde mellan Ulfsbomuren i väster och Seglingsbo, med en förgrening ner mot tegelbruket "Turkiet". Längst i söder fanns också en led som ledde mellan Murmossen i väster, via Salsmossen bort till sjön Grotten. Generalstabskartan från 1841 visar en led som gick mellan Sandtorp i väster ner mot sydost fram till Bälgmakartorp vid sjön Lilla Nadden. Ingen av kartorna indikerar någon mer omfattande verksamhet eller att området skulle bestått av något annat än barrskog och myrar.

Nuvarande mark- och vattenanvändning

I dagsläget är området fortfarande ganska präglad av skogsbruk även om naturreservatet utgör en ovanligt stor samlad yta med äldre tallskog. Stora delar av området har gallrats och vindfällerna har systematiskt tagits om hand. Det finns heller nästan inga riktigt gamla träd och även de små myrholmarna har berörts av plockhuggning. Här verkar även klena och knotiga tallar

nyttjats, troligen främst för tjärbränning men kanske också för byggnadsändamål. Under de senaste årtiondena har dock inga skogsbruksåtgärder genomförts inom naturreservatet.

Jakt bedrivs i hela området och de tre sjöarna Stora, Mellan och Lilla Acktjärnen ingår i Ramnäs fiskevårdsområdesförening.

Biologiska bevarandevärden

Acktjärnsåsarna utgör en mycket värdefull naturmiljö med stor betydelse för den biologiska mångfalden. Området utgörs av ett större sammanhängande område med gammal tallskog på tunna jordar kring hållmarker och på morän, uppblandat med flikiga myrar och små skogklädda mossar och kärr.

Blandningen av olika naturtyper såsom gammal barrskog, öppet vatten, skogsklädda och öppna våtmarker ger en landskapstyp med stor rikedom på kantzoner, hög grad av mångformighet och god potential för artrikedom.

Påverkan från skogsbruk eller annan omfattande markanvändning har under de senaste decennierna varit låg eller obefintlig vilket gjort att naturliga processer och störningsregimer har fått styra skogarnas utveckling. Skogsmiljöerna har därmed behållit och kunnat utveckla strukturer och naturskogselement som många idag hotade och skyddsvärda arter är beroende av för sin fortlevnad. Det handlar bland annat om ett kontinuerligt trädskikt, kontinuerlig tillförsel av döda träd i olika nedbrytningsstadier och en opåverkad hydrologi.

Figur 3. Stora delar av naturreservatet utgörs av gammal mager tallskog med stort inslag av hällmarker och mindre sumpstråk.

Skogsmiljöer

Områdets skogsmiljöer domineras i huvudsak av tall i 100 till 130 - årsåldern med ett mindre inslag av gran och enstaka björkar på fastmarken. De delar av myrarna som är trädklädda domineras också av tall, men med ett större inslag av glasbjörk. Några partier, särskilt söder om tjärnarna har ett lite större inslag av gran och fläckar med lite rikare och bördigare mark.

Hela skogsområdet är historiskt påverkat av skogsbruk genom gallringar och upparbetande av vindfällan och några mindre partier har också varit kalhuggna i modern tid. Emellertid så har ganska stora ytor varit helt orörda under flera decennier och särskilt lite bördigare delar samt kantzoner mot hyggen har fått ett lite större inslag av död ved, huvudsakligen i form av stående, relativt nydöda, torrakor. Även liggande lågor förekommer enstaka här och var, men gamla grova skorstenshögstubbar saknas nästan helt. Den döda veden i området hyser en hel del rödlistade arter bland vedsvampar och vedskalbaggar om än i små populationer.

Figur 4. Död ved är ett naturligt inslag i skogars ekosystem. Generellt förekommer död ved sparsamt inom naturreservatet och då som stående torrträd av tall. I mindre delar är dock inslaget större och då även i form av liggande träd, så kallade lågor.

Spår av skogsbrand är fåtaligt i området men har hittats på tre platser där de utgörs av ett begränsat antal brandpåverkade gamla stubbar av tall. Två av dessa områden är historiskt kalavverkade och utgörs idag av 60-årig tallskog så branden måste åtminstone skett innan föryngringen av beståndet. I det sista området utgörs spåren av en riktigt gammal brandpåverkad stubbe på en hällmark. Därutöver finns inga tydliga spår av skogsbränder på träden och inte heller på stubbar i området vilket tyder på att det inte varit någon omfattande skogsbrand här under de senaste ca 130 – 140 åren som är den dominerande åldern på skogarna. Det är inte osannolikt att brända stubbar nyttjats för tjärframställning eller som ved vilket gjort att spåren från historiskt bränder blir svaga. Naturtypen som sådan kan antas ha brunnit med viss regelbundenhet i trakten och det borde gälla även detta område när man ser ett par hundra år och mer tillbaka i tiden.

Våtmarker och sjöar

Bland områdets våtmarker så är det de flikiga lite öppnare myrarna som är de artrikaste och mest intressanta. I och med att de har ovanligt låg påverkan från dikning så klassades de högt i den nationella våtmarksinventeringen (klass 2, högt värde) som genomfördes på 1980-talet. Våtmarkskomplexet i den centrala delen är uppbyggt av svagt välvda mossar med ganska

omfattande stråk med fattigkärr där en stor del bildar en tratt mot tjärnarna Mellan Acktjärnen och Lilla Acktjärnen och sedan ner om Stora Acktjärnen. En viss igenväxning kan skönjas över i stort sett hela våtmarkskomplexet och det är framför allt tall men också i viss mån glasbjörk som börjat krympa ner den öppna myrens ytor påtagligt. Här och var finns också partier av våtmarken som är bevuxna med gamla senvuxna träd av både tall och björk men en viss beskattning av trädskiktet förefaller ha förekommit eftersom riktigt gamla träd och grövre död ved förekommer sparsamt.

Figur 5. Våtmarken Långkärren består av både öppna svagt välvda mossar och i kanterna mindre trädklädda kärr med tallskog.

De tre Acktjärnarna är naturligt näringsfattiga sjöar och bidrar till områdets höga biologiska mångfald. Sjöarna utgör lämpliga livsmiljöer för ett stort antal arter, såsom fåglar, insekter och växter. I Stora Acktjärnen är dykarbaggen *Graphoderus zonatus* noterad. I anslutning till sjöarna förekommer både pudrad kärrtrollslända *Leucorrhinia albifrons* och citronfläckad kärrtrollslända *Leucorrhinia pectoralis*, varav den sistnämnda har pekats ut som en möjlig indikatorart för generellt artrika vatten.

Insekter

Insektsfaunan i området är mycket intressant och riktade artinventeringar har visat att området utgör ett av de mest värdefulla skogsområdena i Västmanlands län för vedlevande insekter knutna till tallskog. Totalt har elva rödlistade arter och fyra arter som omfattats av åtgärdsprogram för hotade arter (tre arter kopplade till nydöd tall och en till äldre tallved) noterats i området. Därutöver finns noteringar på minst fem arter som tidigare varit på rödlistan, och sex vedinsekter som är signalarter. Mest intressant bland dessa är nog förekomsterna tallgångbagge *Cerylon impressum* och smal skuggbagge *Boros schneideri* där den sistnämnda är en art som för bara några år sedan enbart var funnen på Gotska sandön.

De flesta av områdets skyddsvärda insektsarter är framför allt knutna till gamla tallskogar och dess ekologi med återkommande skogsbränder som skapar öppna och solexponerade miljöer med rik förekomst av döda och döende träd. Inom reservatsområdet förekommer både arter som är beroende av stående döda eller döende tallar eller färska tallågor såsom tallstumpbagge *Platysoma lineare*, furustumpbagge *Cerylon impressum*, tallgångbagge *Cerylon impressum* och smal skuggbagge *Boros schneideri*, samt arter som är beroende av äldre död tallved, ofta solexponerad såsom skrovlig flatbagge *Calitys scabra* och vedknäpparen *Ampedus sanguineus*.

Figur 6. Fyndplats på stående tall för smal skuggbagge (infälld larv). Foto: Olof Hedgren.

Marksvampar

Även bland marksvamparna så kallade mykorrhizasvampar finns en ganska lång lista med rödlistade arter funna i området, där de flesta är knutna till tall. Många av svamparna är mycket långlivade och beroende av den kontinuitet av träd som finns i området. Hela 21 rödlistade arter av svampar har påträffats varav 13 från kategorin mykorrhizasvampar. Flera av dem är mycket sällsynta i länet och har bara ett fåtal kända förekomster. Några av dessa arter är väl representerade inom Acktjärnsåsarna med en relativt jämn fördelning över området. Jättemusseron *Tricholoma colossus* och goliatmusseron *Tricholoma matsutake* hör till de mer exklusiva bland dessa. I den bördigaste granrikare delen har också några rödlistade svampar knutna till gran påträffats såsom dofttaggsvamp *Hydnellum suaveolens* och grantaggsvamp *Phellodon violascens*.

Fågelliv

Det utbredda området med en mosaik av äldre barrskog och myrar erbjuder mycket goda förutsättningar för skogsfåglar som tjäder *Tetrao urogallus*, tretåig hackspett *Picoides tridactylus*, spillkråka *Dryocopus martius*, järpe *Tetrastes bonasia*, talltita *Poecile montanus* och nattskär *Caprimulgus europaeus*. Bland dessa bör särskilt tjädern framhållas som har en anmärkningsvärt hög täthet av spelplatser i området.

Bland rovfåglarna kan fiskgjuse *Pandion haliaetus* och duvhök *Astur gentilis* nämnas vilka båda häckar i området. Även pärluggla *Aegolius funereus* och sparvuggla *Glaucidium passerinum* häckar vissa år trots att antalet hålträd att ha bo i är litet. Myrarna nyttjas också av en del intressanta fåglar såsom orre *Lyrurus tetrix*, grönbena *Tringa glareola*, buskskvätta *Saxicola rubetra*, törnskata *Lanius collurio*, trädlärka *Lullula arborea* och trana *Grus grus* och i kanten av tjärnarna kan man få syn på kricka *Anas crecca*.

Tabell 1. Naturvårdsintressanta arter som har påträffats i reservatsområdet. Kategorier för rödlistade arter (SLU Artdatabanken 2020): CR – Akut hotad; EN – Starkt hotad; VU – Sårbar; NT – Nära hotad; DD – Kunskapsbrist. EU: art utpekad i EU:s art- och habitatdirektiv eller fågeldirektiv. §: fridlyst art. S: signalart enligt Skogsstyrelsen (Nitare 2019). ma: mindre allmänsällsynt art.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
FÅGLAR		
<i>Aegolius funereus</i>	pärluggla	EU
<i>Anas crecca</i>	kricka	ma
<i>Astur gentilis</i>	duvhök	NT
<i>Caprimulgus europaeus</i>	nattskärra	EU
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	NT, EU
<i>Glaucidium passerinum</i>	sparvuggla	EU
<i>Grus grus</i>	trana	EU
<i>Lanius collurio</i>	törnskata	EU
<i>Lullula arborea</i>	trädlärka	EU
<i>Lyrurus tetrix</i>	orre	EU
<i>Pandion haliaetus</i>	fiskgjuse	EU
<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett	NT, EU
<i>Poecile montanus</i>	talltita	NT
<i>Saxicola rubetra</i>	buskskvätta	NT
<i>Tetrao urogallus</i>	tjäder	EU
<i>Tetrastes bonasia</i>	järpe	NT, EU
<i>Turdus pilaris</i>	björktrast	NT
KÄRLVÄXTER		
<i>Dactylorhiza maculata</i>	jungfru Marie nycklar	§
<i>Goodyera repens</i>	knärot	VU, §
<i>Huperzia selago</i>	lopplummer	S, §
<i>Pyrola chlorantha</i>	grönpyrola	S
<i>Lycopodium annotinum</i>	revlummer	§
<i>Lycopodium clavatum</i>	mattlummer	§
MOSSOR		
<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	EU, §, S
<i>Crossocalyx hellerianus</i>	vedtrappmossa	NT
<i>Geocalyx graveolens</i>	terpentinmossa	S
<i>Herzogiella seligeri</i>	stubbspretmossa	S
<i>Leucobryum glaucum</i>	blåmossa	S
<i>Liochlaena lanceolata</i>	rörsvepemossa	Ma
<i>Mylia taylorii</i>	purpurmylia	S
<i>Nowellia curvifolia</i>	långfliksmossa	ma
<i>Sphagnum quinquefarium</i>	kantvitmossa	ma

<i>Sphagnum wulfianum</i>	bollvitmossa	S
LAVAR		
<i>Bryoria furcellata</i>	nästlav	S
<i>Calicium parvum</i>	liten spiklav	ma
<i>Carbonicola anthracophila</i>	kolflarnlav	NT
<i>Chaenotheca gracillima</i>	brunpudrad nållav	NT, S
<i>Ichmadophila ericetoru</i>	vitmosslav	S
<i>Microcalicium ahlneri</i>	kortskaftad ärgspik	NT, S
SVAMPAR		
<i>Anomoporia kamtschatica</i>	vaddporing	NT
<i>Anthoporia albobrunnea</i>	fläckporing	VU, S
<i>Butyrea luteoalba</i>	gulporing	ma
<i>Climacocystis borealis</i>	trådticka	S
<i>Cortinarius glaucopus</i>	strimspindling	S
<i>Fuscoporia viticola</i>	vedticka	S
<i>Hydnellum aurantiacum</i>	orange taggsvamp	NT, S
<i>Hydnellum caeruleum</i>	blå taggsvamp	NT, S
<i>Hydnellum concrescens</i>	zontaggsvamp	S
<i>Hydnellum ferrugineum</i>	dropptaggsvamp	S
<i>Hydnellum peckii</i>	skarp dropptaggsvamp	S
<i>Hydnellum scabrosum</i>	skrovlig taggsvamp	NT, S
<i>Hydnellum suaveolens</i>	doftaggsvamp	NT, S
<i>Hygrophorus discoideus</i>	diskvaxskivling	ma
<i>Irpicodon pendulus</i>	vintertagging	NT, S
<i>Lactarius lignyotus</i>	sotriska	S
<i>Lactarius musteus</i>	tallriska	NT
<i>Meruliopsis taxicola</i>	blodticka	S
<i>Phaeolus schweinitzii</i>	grovticka	S
<i>Phellinidium ferrugineofuscum</i>	ullticka	NT
<i>Phellodon fuligineoalbus</i>	talltaggsvamp	NT, S
<i>Phellodon melaleucus</i>	svartvit taggsvamp	NT, S
<i>Phellodon niger</i>	svart taggsvamp	NT, S
<i>Phellodon violascens</i>	grantaggsvamp	NT, S
<i>Porodaedalea chrysoloma</i>	granticka	NT, S
<i>Porodaedalea pini</i>	tallticka	NT, S
<i>Postia ceriflua</i>	hängticka	VU
<i>Postia guttulata</i>	gropticka	NT
<i>Pseudomerulius aureus</i>	gullgröppa	S
<i>Sarcodon imbricatus</i>	fjällig taggsvamp	S
<i>Sarcodon squamosus</i>	motaggsvamp	NT, S

<i>Sparassis crispa</i>	blomkålssvamp	S
<i>Tolypocladium ophioglossoides</i>	smal svampklubba	ma
<i>Tricholoma apium</i>	lakritsmusseron	VU, S
<i>Tricholoma colossus</i>	jättemusseron	VU, S
<i>Tricholoma fucatum</i>	rökmusseron	S
<i>Tricholoma matsutake</i>	goliatmusseron	VU, S
<i>Tricholoma viridilutescens</i>	svartgrön kantmusseron	S
INSEKTER		
<i>Boros schneideri</i>	smal skuggbagge	VU
<i>Cacotemnus thomsoni</i>	Thomsons trägnagare	S
<i>Callidium aeneum</i>	grönhjon	NT
<i>Callidium coriaceum</i>	bronsjon	S
<i>Calitys scabra</i>	skrovlig flatbagge	NT
<i>Cerylon impressum</i>	tallgångbagge	VU
<i>Corticeus suturalis</i>	mörksömmad barksvartbagge	NT
<i>Dytiscus latissimus</i>	bredkantad dykare	EU
<i>Grynocharis oblonga</i>	avlång flatbagge	S
<i>Leiestes seminiger</i>	svartvingad svampbagge	NT
<i>Peltis ferruginea</i>	vanlig flatbagge	S
<i>Platysoma lineare</i>	tallstumpbagge	NT
<i>Plegaderus saucius</i>	furustumpbagge	NT
<i>Scardia boletella</i>	jättesvampmal	S
<i>Stagetus borealis</i>	timmertickgnagare	NT
<i>Thymalus limbatus</i>		S
<i>Zilora ferruginea</i>	gropig brunbagge	NT
<i>Leucorrhinia albifrons</i>	pudrad kärrtrollslända	EU
<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	citronfläckad kärrtrollslända	EU

Kulturhistoriska bevarandevärden

Inga kända fornlämningar finns registrerade inom naturreservatet men strax norr om Lilla Acktjärnen finns en plats med flacka berghällar, eldstäder och lämningar av någon slags murliknande konstruktion. Området är klassat som kulturhistorisk lämning och lär ha nyttjats som samlingsplats för "bygdens ungdomar" och kallas "Dansbanan" (Riksantikvarieämbetet L2003:7981). Spritt i området finns även ett större antal kolbottnar med tillhörande kolarkojor som vittnar om det stora behovet av träkol historiskt.

Figur 7. I anslutning till Rökedalsmossen finns ett område med ovanligt stora öppna hålltor. Området kallas för Dansbanan och har historiskt utnyttjats som samlingsplats.

Intressen för friluftsliv

Området är välutnyttjat för vandring, orientering, naturstudier och bär- och svampplockning. Friluftslivsvärdena är i stor utsträckning kopplade till den äldre ljusöppna skogen som ger känslan av orördhet och vildmark. Öppnare vyer över myrmarkerna kan fås från Långkärren i söder och från tjärnarnas stränder. I den nordöstra delen gränsar reservatsområdet till yngre skog och hyggen vilket gör att dalgången över Kolbäcksån syns tydligt härifrån något som också ger relativt goda möjligheter för fågelskådning.

I de mellersta delarna av området, mellan Långkärren och Stora Acktjärnen, passerar vandringsleden Bruksleden. Från Västerås i söder slingrar sig leden genom skogar, förbi brukssamhällen och kulturhistoriska platser fram till Smedjebacken i norr, en sträcka på runt 25 mil. På sin väg passerar den här med en sträcka på runt två kilometer genom naturreservatet, med en rastplats, brygga och dass vid kanten av Stora Acktjärnen.

PLANDEL

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

För karta över skötselområden, se bilaga 3.1.

Övergripande bevarandemål

Det övergripande bevarandemålet för området är att bibehålla och utveckla ett större vildmarksartat område med fungerande ekologisk dynamik och funktion. Områdets myrar och tjärnar ska vara i stort sett opåverkade av dikning. En stor del av tallskogarna ska vara påverkade av bränder men det ska även finnas områden med gammal orörd barrskog med rikligt av gamla levande träd av olika trädslag samt rikligt med död ved i olika nedbrytningsstadier.

Skötselområde 1: Myrmarker, ca 175 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av myrmarker som ytmässigt domineras av fattigkärr och relativt plan mosse. Delområde 1a består av öppen eller väldigt glest trädklädd myr medan 1b består av myrmark med lite större krontäckning. De trädklädda delarna utgörs i huvudsak av mosse med ett trädskikt dominerat av tall eller fattigkärr dominerade av eller med ett större inslag av glasbjörk. Längs några stråk med rörligt vatten finns också inslag av klibbal. På tallklädda delar av våtmarken finns ett välutvecklat fältskikt dominerat av risväxter. Skvattram, odon och blåbär förekommer rikligt och spritt finns också lingon, rosling och tranbär på tuvorna. Utöver risväxter är även tuvull och hjortron vanliga i denna naturtyp.

På de öppnare partierna och särskilt i fattigkärren finns en hel del kallgräs, vitag, stjärnstarr, ängsull, vattenklöver och här och var också jungfru Marie nycklar. Norr om Stora Acktjärnen finns ett bestånd med bladvass och i denna del växer också en hel del blåtåtel. I reservatet finns också en del typiska fåglar för skog-myrmosaiker. De stora skogshönsen, tjäder och orre, kan man se här året runt och detsamma gäller talltita. Sommartid tillkommer en hel del arter där trana, törnskata, trädlärka och buskskvätta får anses ha myrarna som viktigaste miljö.

Trädskiktet har brett ut sig och förtätats påtagligt under de senaste 50 åren och det är ont om riktigt gamla träd och äldre död ved på myren, även om åldern på de klena långsamväxande tallarna är svårbedömd.

Det finns få diken i områdets myrmarker men särskilt ett dikesavsnitt mellan Mellan Acktjärnen och Stora Acktjärnen bedöms ha en ganska stor påverkan på den stora myrens centrala del. Både det större centrala myrkomplexet och Salsmossen i sydväst har bedömts ha ett högt naturvärde (klass 2) vid den nationella våtmarksinventeringen (VMI) medan den ganska kraftigt dikade Grottmossen i reservatets sydöstra kant bedömdes ha ett lågt värde.

Figur 8. Trädklädd myrmark med ett trädskikt dominerat av äldre tall med inslag av klen glasbjörk inom delområde 1b.

Bevarandemål

All myrmark i området ska vara opåverkad av dränerande diken. Arealen öppen (trädlös) myrmark ska inte minska ytterligare och präglas av hydromorfologiska strukturer såsom fastmattor, tuvor och lösbottnar. Trädklädd myrmark ska vara rik på gamla träd och död ved, särskilt stående döda tallar är viktiga. Naturvårdsintressanta arter som orre, grönbena, törnskata, buskskvätta och smal skuggbagge ska leva kvar i området och förekomsterna ska utgöra delar av livskraftiga bestånd.

Skötselåtgärder

- Veteranisering av tallar genomförs inom delområde 1b (trädklädd myrmark). Homogena miljöer utan riktigt gamla träd är prioriterade. Syftet med åtgärden är att skapa och efterlikna strukturer, substrat och mikromiljöer som normalt bildas först i mycket gamla träd. Exempel på åtgärder är barkfläkning, ringbarkning, randbarkning, tillskapande av håligheter eller avsågande av grenar.

Veteranisering får enbart utföras på träd utan befintligt höga naturvärden och inga träd får fällas. Åtgärderna får endast omfatta ett mindre antal träd, någon enstaka procent, av det totala trädsnittet och kan med fördel spridas ut över flera år. Åtgärderna sker företrädesvis i kluster, det vill säga att åtgärder görs på träd som står nära varandra. Ytan som skapas kan göras som en solfjäderformad yta med spetsen mot norr. Målet är att ytan ska få mycket solinstrålning från morgon till kväll under sommarhalvåret.

- Om sentida igenväxning inom delområde 1a (öppen myrmark) blir för påtaglig kan röjning av yngre träd och buskar genomföras i delar av området. Röjningsmaterial bränns företrädesvis upp på platsen alternativt lämnas kvar.
- Skötselområdet lämnas i övrigt utan åtgärder, men någon eller några mindre delar kan komma att beröras av naturvårdsbränning (se skötselområde 2) om det av tekniska skäl underlättar genomförandet av bränningen. Av samma skäl kan enstaka mindre branddamm grävas förutsatt att det görs på ett sådant sätt att inte myren dräneras.

Skötselområde 2: Tallskog (brandpräglad skog), ca 236 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av talldominerad skog som till största delen växer på mager morän och kring lavklädda berghällar. I lägre partier genomkorsar blötare sumpstråk, ofta med en större inblandning av björk och flerskiktad gran. Delområde 2a består av lite äldre bestånd, i huvudsak mellan 100 och 140 år gamla med ytterligare något äldre tallar i den norra delen, medan delområde 2b består av ungskog upp till max 70 år.

Död ved förekommer generellt sparsamt i området och utgörs huvudsakligen av nyligen döda stående tallar samt enstaka lågor från självgallring eller gamla torrgranar. I kanterna av den centrala myren finns en handfull gamla grova silvertorrakor som avviker markant mot den dominerande karaktären. Skogsmiljöerna är i huvudsak glesa av naturliga orsaker som inslaget av berghällar och öppnare sumpstråk men även till följd av tidigare plockhuggningar. På hållarna dominerar ren- och bägarlavar och kanterna har ett fältskikt som till största delen domineras av ljung. Där det finns lite

mer jord dominerar i stället blåbär tillsammans med kruståtel. Särskilt i de yngre bestånden finns också rikligt med vårfryle, harsyra, korsörter och hallon.

Figur 9. Karaktäristisk bild över hur stora delar av skötselområdet ser ut med gles luckig gammal tallskog som bryts av mindre lavklädda hållar och mindre sumpstråk.

De gamla tallar och den döda ved som finns är viktig för en stor del av naturreservatets rödlistade arter. Framför allt har en rad rödlistade skalbaggar påträffats på tallved i området (se tabell 1), men också enstaka förekomster av rödlistade vedsvampar. Flera rödlistade marksvampar knutna till tall är också påträffade i området, de flesta av dessa starkt gynnade av markstörning (som t ex kan uppkommit genom brand, vildsvinsbök eller gamla skogsvägar och dylikt).

Figur 10. Döda träd förekommer generellt sparsamt inom skötselområdet men i mindre områden är tillgången god och liknar den målbild som finns för skötselområdet med gott om död ved i olika former och nedbrytningsstadier.

Bevarandemål

Skötselområdet utgörs av, eller liknar, gammal brandpräglad skog med naturlig artsammansättning. Trädskiktet är naturligt föryngrat, luckigt och flerskiktat. Det finns en kontinuitet av nybränd mark i eller i närheten av området och ungefär 10 hektar av skötselområdet ska ha brunnit den senaste 10-årsperioden och alltså ha rikligt med brandspår på såväl levande som döda träd och avbränd förna. Det finns gott om gamla tallar och lövträd, samt död ved i olika nedbrytningsstadier och av olika trädslag. Gran förekommer sparsamt, framför allt i svackor och fuktigare stråk. Arter knutna till brandpräglad naturskog, gamla träd och/eller död barrved, såsom spillkråka, tjäder, skrovlig flatbagge, dvärgbägarlav, goliatmusseron och motaggsvamp finns i, eller utgör delar av, livskraftiga bestånd.

Skötselåtgärder

- *Naturvårdsbränning*

Den prioriterade skötselåtgärden är att försöka bränna mellan 5 och 10 hektar av skötselområdet varje 5-årsperiod, med start så snart som möjligt. Rotationsperioden bör i huvudsak vara mellan 50 och 100 år. Vid val av bestånd prioriteras yngre homogena tallskogar inom delområde

2b, därefter äldre skogar med större inväxt av gran med ett större jorddjup medan hållmarksskogar med stora ytor av lavklädda hållar bränns med långa intervall.

Vatten bör huvudsakligen kunna tas från någon av de tre Acktjärnarna eller sjön Grotten i söder (som dock ligger utanför naturreservatet).

Anläggande av mineraljordsträngar och andra liknade metoder utförs vid behov för att skapa lämpliga begränsningslinjer mot yttergränser av naturreservatet (som i stora delar utgörs av skog på fastmark) men även för att kunna dela upp större bränningsobjekt till mindre i syfte att sprida ut bränningsåtgärder på flera år.

Figur 11. Äldre skog inom delområde 2a med en större inväxt av gran som är prioriterad för naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder. Skulle brandefterliknande åtgärder vara aktuellt så skadas en stor del av granarna. Senvuxna granar och all gran och lövträd i sumpstråk lämnas dock alltid orörda.

- *Brandefterliknande åtgärder*

Övergripande

Delar som av praktiska skäl inte går att inkludera i en naturvårdsbränning sköts med brandefterliknande skötselåtgärder dvs. ska efterlikna den naturliga brandens slumpmässiga förlopp där vissa delar påverkas mer medan andra delar påverkas lite eller inte alls.

Brandefterliknande åtgärder inrymmer ett flertal åtgärder såsom röjning av klenare buskar och träd, mekaniska skador på träd, fällning av enstaka träd, markstörning och mindre punktbränningar.

Prioritering av områden och åtgärd

Åtgärder genomförs bestandsvis, något som underlättar uppföljning. Bestånd bör inte bli för stora, cirka fem hektar. Åtgärder ska aldrig genomföras jämt över hela bestånd. Som vid naturvårdsbränning prioriteras yngre homogena tallskogar (delområde 2b), därefter äldre skogar med större inväxt av gran medan åtgärder i hållmarksskogar sker med långa intervall.

Den mest prioriterade åtgärden är att öka mängden död ved och speciella substrat genom att skada tallar. Åtgärderna sker i kluster. Ytan som skapas kan göras som en solfjäderformad yta med spetsen mot norr. Målet är att ytan ska få mycket solinstrålning från morgon till kväll under sommarhalvåret. Varje kluster består av 10–20 träd som åtgärdas genom barkfläkning, ringbarkning, randbarkning, tillskapande av håligheter eller avsågande av grenar. Enstaka tallar skadas så pass mycket att skadorna inom något år leder till att trädet dör. Därutöver får enstaka tallar även fällas men detta ska ske sparsamt i äldre skog (delområde 2a). Efter fem år återbesöks ytorna och eventuellt skadas ytterligare några träd. Som mest får kluster utgöra 15 procent av bestånd.

I yngre skogar (delområde 2b) får utöver ovanstående åtgärder något fler tallar fällas för att skapa en luckigare struktur. För att luckor ska få önskad effekt bör de vara minst en träd längd i diameter. Luckor kan även innehålla enstaka kvarstående träd. Alla fällda träd lämnas i området. Stammar kan med fördel fällas kors och tvärs så stora högar bildas, där lövträd och tall har möjlighet att föryngras i skydd från viltbete.

I bestånd med en påtaglig inväxt av gran på friska och torra marker röjs eller ringbarkas en stor del av dessa. Gran i sluttningar mot lägre marker kan med fördel lämnas helt orörda alternativt åtgärdas sparsamt. Granar med befintliga naturvärden, senvuxna granar och all gran som står i fuktigare stråk med ett bottenskikt dominerat av vitmossor samt i kantzoner mot våtmark lämnas dock alltid orörda. Miljöerna är viktiga för många fågelarter såsom tjäder och mesar och bidrar till en ökad variation i området.

I dagsläget är inväxten av gran så pass begränsad att vid en eventuell brandefterliknande åtgärd bör nästan all gran lämnas orörd, med undantag för några enstaka områden, som till exempel ett område längst i söder och ett söder om Mellan Acktjärnen.

Andra typer av åtgärder

För att skapa markstörning och tunnare humustäcken kan andra brandefterliknande åtgärder såsom punktbränning eller markstörning bli aktuella. Dessa bedöms dock svårare att genomföra i stor skala men kan vara lämpliga i enskilda bestånd.

Sammanfattning av åtgärder

- Åtgärder där tallar skadas genomförs huvudsakligen i kluster som maximalt berör 15 procent av skötselområdet,
- Endast enstaka gamla tallar får fällas vid åtgärd,
- Granar med befintliga naturvärden, senvuxna granar och all gran som står i fuktigare stråk med ett bottenskikt dominerat av vitmossor samt i kantzoner mot våtmark lämnas alltid orörda.

Figur 12. Äldre tallskogar inom delområde 2a med ett begränsat inslag av granar där majoriteten även står i sumpstråk och är senvuxna. I den här typen av miljöer finns inget behov av att skada granar vid brandefterliknande åtgärder utan dessa lämnas helt opåverkade.

- Övrigt

I samband med skötselåtgärder kan hänsyn behöva tas till häckningar av skyddsvärda arter till exempel boträd för fiskgjuse eller duvhök, spelplats för tjäder samt fridlysta arter.

För tjäder gäller det framför allt de södra delarna av området, och inga skötselåtgärder får genomföras vid någon av de aktiva spelplatserna som förekommer inom naturreservatet. Spelplatser kan dock byta plats och därför bör granskning av fynd, inklusive skyddade, i Artportalen göras samt ta kontakt med lokala ornitologer inför åtgärder.

- Mellan bränningarna/imitationerna lämnas skötselområdet utan åtgärder.

Skötselområde 3: Barrblandskog, ca 47 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av barrblandskog som domineras av äldre tall men har ett stort inslag av gran och även spridda björkar i trädskiktet. Spärrgreniga tallar och gamla granar förekommer spritt. Trädåldern ligger mellan 110 och 130 år. Fältskiktet är av blåbärstyp med dominans av blåbär och kruståtel men det finns lite bördigare fläckar där det finns ett påtagligt inslag av låga örter såsom harsyra, smultron, brunört och skogsstjärna. I dessa delar finns också lite mer bredbladiga gräs som piprör och hundäxing. Här finns också ett par förekomster av den lilla orkidén knärot. I området finns ett påtagligt inslag av död ved av både gran och tall med lågor i olika stadier av nedbrytning. En skogsbilväg går genom den centrala delen av den största delytan.

Figur 13. Luckiga och flerskiktade barrblandskogar utgör en stor del av skötselområdet, framför allt de större delarna i sydväst kring vändplanen för Rulltorpsvägen.

I området förekommer en rad rödlistade arter, de flesta knutna till död ved av barrträd. Området har också betydelse för skogsfågel som till exempel tjäder, järpe, talltita och tretåig hackspett. Här har också några rödlistade marksvampar påträffats, de flesta i det större centrala området. Några av dessa är knutna till gran och några till tall.

Bevarandemål

Skötselområdet utgörs av gammal naturskogsartad barrskog, med ett naturligt föryngrat trädskikt, på sikt mest troligt dominerat av gran. Det ska finnas rikligt med både stående och liggande grov död ved i olika stadier av nedbrytning. Arter knutna till sena successionsstadier som till exempel knärot, brunpudrad nållav, nästlav, tretåig hackspett och olika vedlevande mossor och svampar finns i, eller utgör delar av, livskraftiga bestånd.

Skötselåtgärder

- Skötselområdet lämnas för fri utveckling.
- I samband med naturvårdsbränning i angränsande skötselområde 2 kan någon eller några mindre delar av skötselområdet komma att beröras av naturvårdsbränning (se skötselområde 2) om det av tekniska skäl underlättar genomförandet av bränningen.

Skötselområde 4: Diken, ca 2 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av diken. Delområde 4a utgörs av diken eller dikesavsnitt som bedöms ha stor påverkan på närområdet och/eller på myren (område 1) i stort. Ofta går delar av delområdets diken genom morän. Delområde 4b utgörs av diken som tappat mycket av sin avvattnande effekt och de är som regel belägna i torv.

Figur 14. Ett av dikenena på Grottmossen som i dagsläget inte bedöms ha någon större markavvattnande effekt. Vid en annan bedömning finns fortfarande möjligheten att åtgärda diket genom igenläggning eller likande åtgärd.

Bevarandemål

Dikenas avvattnande effekt ska upphöra.

Skötselåtgärder

- Diken i delområde 4a åtgärdas på ett sådant sätt att större delen av den avvattnande effekten upphör. Detta kan göras med olika metoder som till exempel pluggning eller igenläggning av längre partier av diket. I partier där diket är grävt genom mineraljord (eller framsprängt i berg) eftersträvas att inget vatten släpps fram.
- Om det vid fortsatta utredningar bedöms att även diken inom delområde 4b eller i skötselplanen oidentifierade diken har en avvattnade effekt åtgärdas de enligt punkten ovan.
- Innan åtgärder genomförs måste påverkan på angränsande mark grundligt utredas så att inte åtgärderna innebär någon negativ påverkan på skogsmark utanför naturreservatet.

Skötselområde 5: Acktjärnarna, ca 5 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av Mellan Acktjärnen och Lilla Acktjärnen samt en liten del av Stora Acktjärnen. Dessa tjärnar är i huvudsak omgivna av myrmark och vattnet är näringsfattigt och rikt på mörka humusämnen (dystroft). Båda vattnen är påverkade av dikning men diket från Lilla Acktjärnen har i stort sett upphört att fungera och påverkar alltså vattennivån i mycket liten grad. Diket från Mellan Acktjärnen till Stora Acktjärnen leder fortfarande bort vatten under lite våtare perioder och påverkar sjön och omgivande myr lite mer, genom att främst högvattnen blir lägre och perioderna med högt vatten blir betydligt kortare.

Bevarandemål

Sjöarna ska vara hydrologiskt opåverkade och opåverkade av exploateringar samt hysa en för dystrofa tjärnar typisk flora och fauna.

Skötselåtgärder

- Diken åtgärdas enligt skötselområde 4.

Friluftsliv

Bevarandemål

Naturreservatet är tydligt utmärkt i terrängen. Informationstavlor finns utplacerade för att underlätta allmänhetens nyttjande av området. Befintliga vandringsleder är i gott skick och nyttjas av allmänheten. Minst en vandringsled ska leda till och genom naturreservatet och längs leden ska det finnas minst en rastplats på en attraktiv plats, t ex intill Stora Acktjärnen. Större delen av reservatet ska ge ett vildmarksartat intryck med få spår av mänsklig verksamhet.

Skötselåtgärder

- Reservatets gräns markeras i terrängen.
- Informationstavlor placeras på lämpliga platser. Se bilaga 3.2 för förslag på placering.
- En besöksparkering anläggs intill skogsbilvägen väster om naturreservatet enligt karta, bilaga 3.2.
- Utöver Bruksleden kan en enklare vandringsled till Mellan Acktjärnen och tillbaka anläggas, se karta, bilaga 3.2 för förslag på sträckning. Även andra vandringsleder får anläggas om det finns ett behov men de bör iså

fall koncentreras till markerna kring Bruksleden och de tre sjöarna så att områdets vildmarkskaraktär och naturvärden inte påverkas negativt.

- Befintlig rastplats vid Stora Acktjärnen rustas upp med bättre bänkar och en bättre eldstad. Ett vindskydd för övernattning kan anläggas, förslagsvis norr om leden men i anslutning till rastplatsen. Området närmast rastplatsen i anslutning till sjön röjs på yngre träd, framför allt gran.
- Befintlig brygga vid Stora Acktjärnen rustas upp eller byts ut till en ny. Förslagsvis monteras en bryggstege längst ut för badsugna. Behålls den befintliga längden på bryggan hamnar den yttre delen utanför naturreservatet så då behöver avstämning göras med markägaren.
- Vid behov anläggs även en rastplats eller ett vindskydd vid föreslagen utsiktspunkten vid Mellan Acktjärnen, se karta, bilaga 3.2.
- Befintligt dass vid Stora Acktjärnen behålls men ersätts inte med något nytt på Länsstyrelsens bekostnad. Om en annan aktör kan tänkas ta ansvar för dasset får ett nytt anläggas på eller i anslutning till samma plats.
- Underhåll och uppmärkning av Bruksleden och kyrkstig är inget som ska hanteras av naturvårdsförvaltningen. För Bruksleden ansvarar kommunen för underhåll.
- Vid behov röjs ungträd, sly och buskar längs Bruksleden och nyanlagda leder för att öka framkomligheten. Ev. träd som fallit över lederna får flyttas åt sidan eller sågas av. Ovanstående åtgärder får även göras kring rastplatser för att behålla utsikt mot vatten eller myr.
- Vägvisare till naturreservatet sätts upp längs någon av riksvägarna.
- Gränsmarkering samt anordningar för friluftslivet underhålls vid behov.

Invasiva främmande arter

Arter som är utanför sitt ursprungliga utbredningsområde, som sprider sig av egen kraft och som hotar att skada ekosystemet ses ofta som invasiva främmande arter. Dylika arter ska bekämpas på lämpligt sätt inom samtliga skötselområden.

- På ett flertal platser finns förekomst av bergtall inom naturreservatet. Arten är inte listad på Sveriges förteckning över invasiva främmande växter men utgör ändå inte någon naturlig del av områdets flora och ska därmed röjas eller huggas bort. Detta är framför allt prioriterat i området som är aktuella för naturvårdsbränning. Flera av förekomsterna finns registrerade i Artportalen.
- Längs den norra reservatsgränsen, norr om Rökedalsmossen finns ett antal medelålders lärkträd som fälls eller ringbarkas. Därefter bör även övervakning ske så att ingen föryngring kommer upp i området.

Vägar

Ett nyttjanderättsavtal finns upprättat med markägaren som ger Länsstyrelsen, och till viss del även allmänheten, rätt att nyttja ett antal vägar till området. Se separat avtal för detaljer.

Uppföljning och tillsyn

Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera utförda skötselåtgärder, samt att bedöma om dessa leder till att bevarandemålen uppfylls.

Framför allt brand och brandefterliknande åtgärder bör följas upp på ett systematiskt sätt för att kunna dra lärdomar av dessa skötselmetoder.

Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs regelbundet. Uppföljning av bevarandemålen ska ske genom standardiserade inventeringar.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för att tillsyn sker inom området.

Kostnader och finansiering

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Enligt ovanstående stycken.

Tabell 2. Intervall för genomförande och prioriteringsgrad för åtgärder.

Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prio
Gränsmarkering	Snarast		1
Informationstavlor	Snarast	Se bilaga 3.2	2
Besöksparkering	Snarast	Se bilaga 3.2	2
Vandringsled	Snarast	Se bilaga 3.2	2
Rastplats	Snarast	Se bilaga 3.2	2
Upprustning av anordningar	Snarast	Se bilaga 3.2	2
Vägisare till naturreservat	Snarast	Se bilaga 3.2	3
Veteranisering av tall	Snarast	1b	2
Igenläggning av diken	Snarast	4	2
Bekämpning av invasiva arter	Snarast	2	2
Röjning av buskar och yngre träd	Vid behov	1a	3
Naturvårdsbränning	Återkommande	2	1
Brandefterliknande åtgärder	Återkommande	2	1
Underhåll av anordningar för friluftslivet	Vid behov		2
Uppföljning av utförda skötselåtgärder	Efter åtgärd	Samtliga	2
Uppföljning av bevarandemål	Minst vart 12:e år	Samtliga	3

Referenser

Hagström M. 2025. *Förslag på skötselplan för Acktjärnsåsarna, Surahammars kommun.*

Hedgren O. 2023. *Inventering av naturvårdsintressanta vedlevande insekter i Västmanlands län 2019-2020. Rapport 2023:01. Länsstyrelsen i Västmanlands län.*

Lundmark R. 2010. *Acktjärnsåsen – En naturvärdesinventering. Länsstyrelsen i Västmanlands län.*

Länsstyrelsen i Södermanlands län 2017. *Aktiva naturvårdsåtgärder i tallskogsmiljöer – erfarenheter av tio års verksamhet i Sörmland. Rapport 2017:6. Diarienummer 511-6676-2017.*

Länsstyrelsen i Västernorrlands län 2015. *Vägledning för naturvårdsbränning i statligt skyddade områden i Västernorrlands län 2015-2021. Rapport nr. 2015:3*

Länsstyrelsen i Västmanlands län 2019. *Handlingsplan för grön infrastruktur i Västmanlands län. Rapport 2019:10.*

Länsstyrelsen i Västmanlands län 2020. *Naturvårdsplan för Västmanlands län 2020 – En kartläggning av oskyddade naturvärden i Västmanland*. Rapport 2020:17.

Naturvårdsverket 2005. *Naturskyddsåtgärder i skogsmyrmosaiker – Vägledning*. Rapport 5516.

Nitare J. 2019. *Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Olsson K. 2023. *Vedlevande skalbaggar 10–20 år efter brand i tallskog: En jämförelse mellan hållmark och produktiv mark*. Examensarbete 2023:44. Sveriges lantbruksuniversitet, Fakulteten för skogsvetenskap, Institutionen för vilt, fisk och miljö.

Pettersson R. 2013. *Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014–2018*. Rapport 6599. Naturvårdsverket.

SLU Artdatabanken 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala.

Wikars L-O. 2015. *Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014–2018*. Rapport 6629. Naturvårdsverket.

Övriga källor

Länsstyrelsen i Västmanlands län 1993. *Våtmarker i Västmanlands län*. Katalogdel.

Riksantikvarieämbetet. Fornsök, <https://app.raa.se/open/fornsok/>.

Skogsstyrelsen. Skogens pärlor, <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogens-parlor/>.

Naturvårdsverket. Sveriges miljömål, <https://www.sverigesmiljomal.se/>.

SLU Artdatabanken. Artfakta, <https://artfakta.se/artbestamning/>.

SLU Artdatabanken. Artportalen, <https://www.artportalen.se/>.

historiska kartor från Lantmäteriet

berggrunds- och jordartskartor från SGU

Bilagor

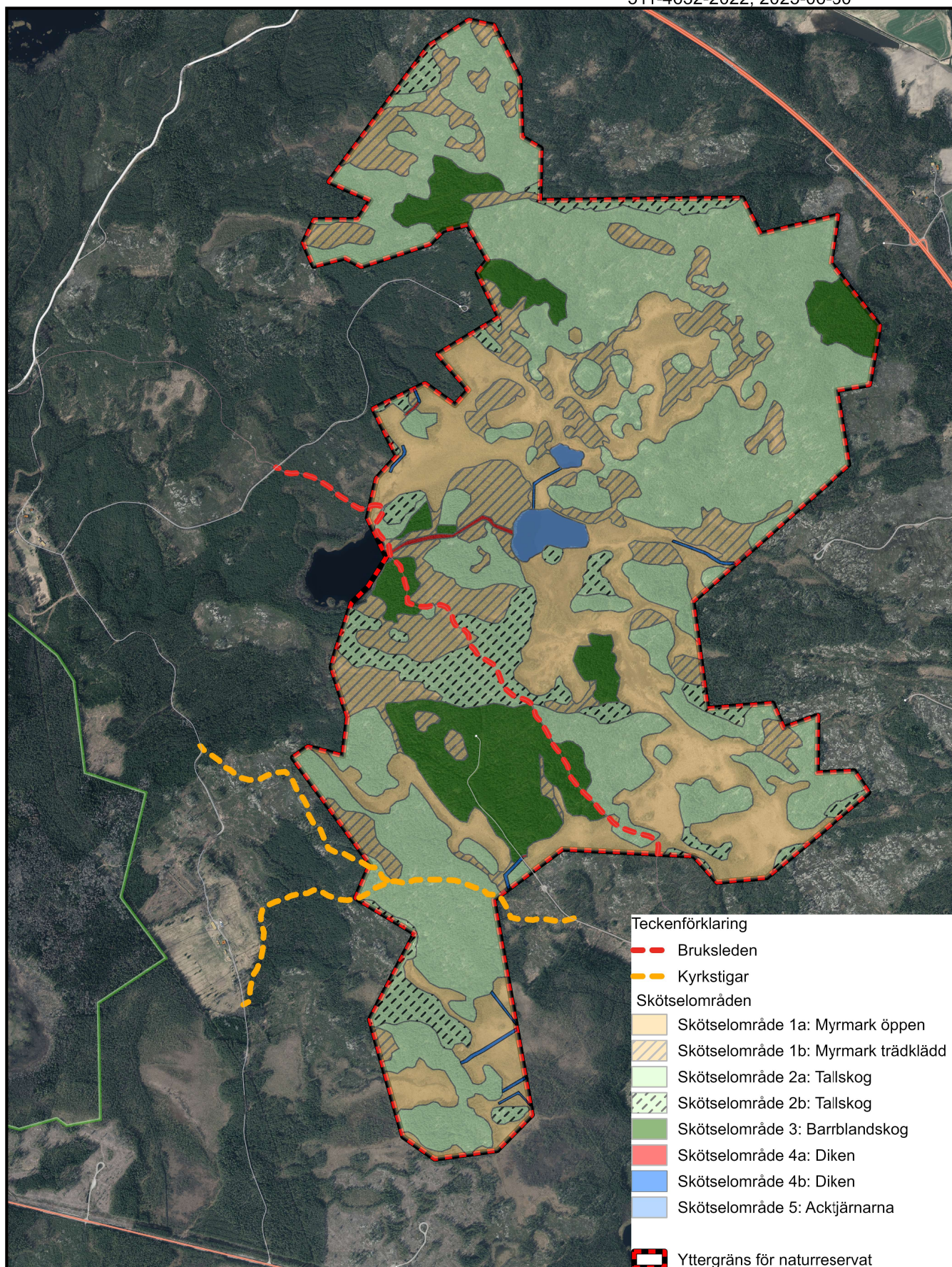
3.1 Skötselplanekarta

3.2 Friluftslivskarta

Bilaga 3.1

Tillhörande Länsstyrelsens beslut
om bildande av naturreservatet
Acktjärnsåsarna, Surahammars kommun
Ärendebeteckning
511-4632-2022, 2025-06-30

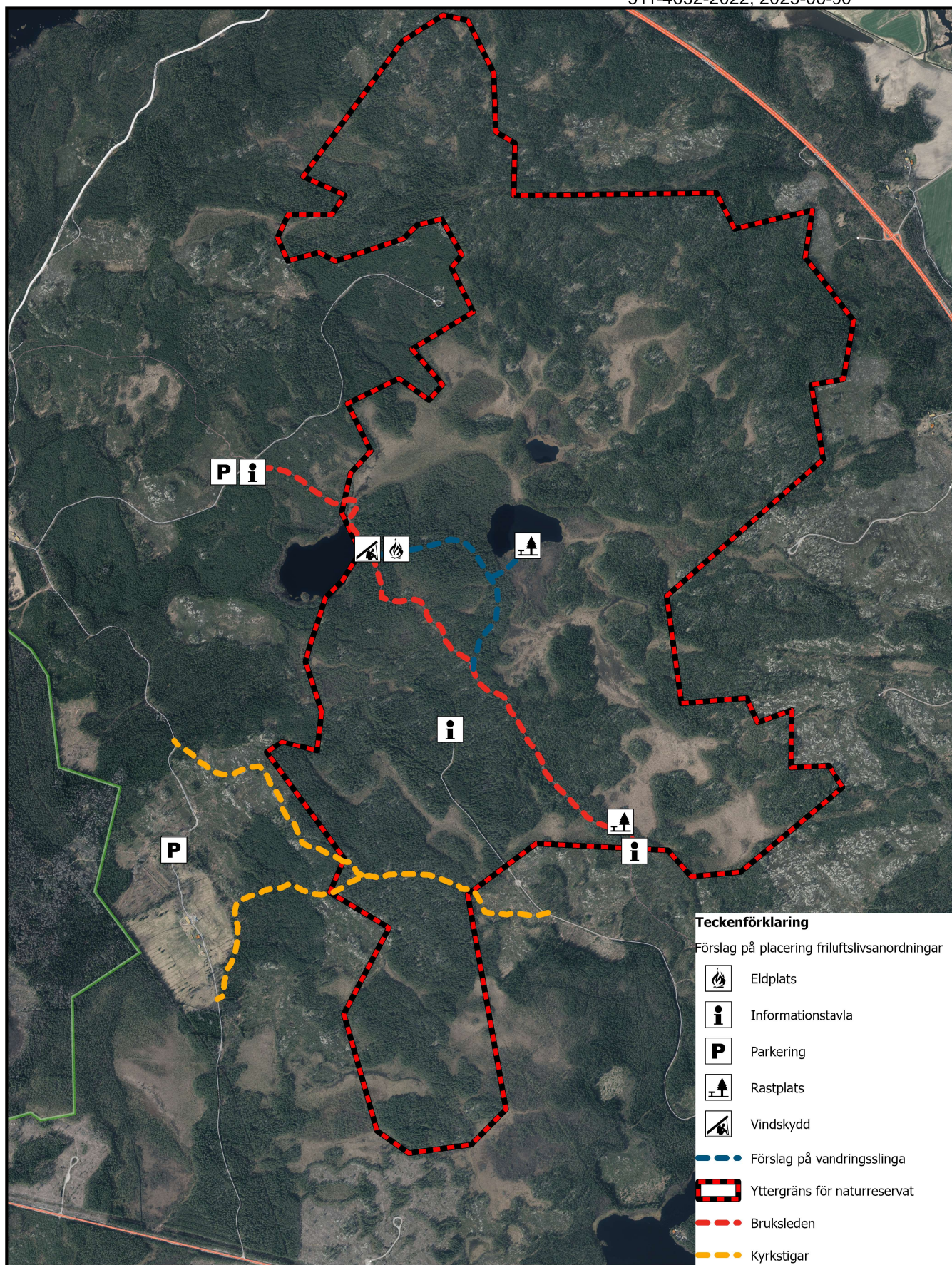

Friluftslivskarta

Bilaga 3.2

Tillhörande Länsstyrelsens beslut
om bildande av naturreservatet
Acktjärnsåsarna, Surahammars kommun
Ärendebeteckning
511-4632-2022, 2025-06-30

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västmanlands län antingen via e-post; vastmanland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västmanlands län, 721 86 Västerås.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Du anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 25 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post vastmanland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-224 90 00. Ange ärendets diarienummer.